

KAIP SUTAIKYTI APLINKOSAUGĄ SU KLIMATOSAUGA?

dr. Agnė Jasinavičiūtė
Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba
prie Aplinkos ministerijos
www.vstt.lrv.lt | www.saugoma.lt

- 2024 m. spalio 10 d. WWF pristatė #LivingPlanetReport ataskaitą.

- Per pastaruosius 50 metų (1970-2020 m.) laukinių gyvūnų populiacijos sumažėjo **stulbinančiais 73 %**. Tai grėsmė ne tik gamtai, bet ir mums visiems, nes gamtinės ekosistemos užtikrina mūsų maistą, švarų vandenį bei padeda kovoti su klimato kaita. Amazonės miškams ir koraliniams rifams gresia totalus išnykimas.

KAIP MUMS SEKASI LIETUVOJE?

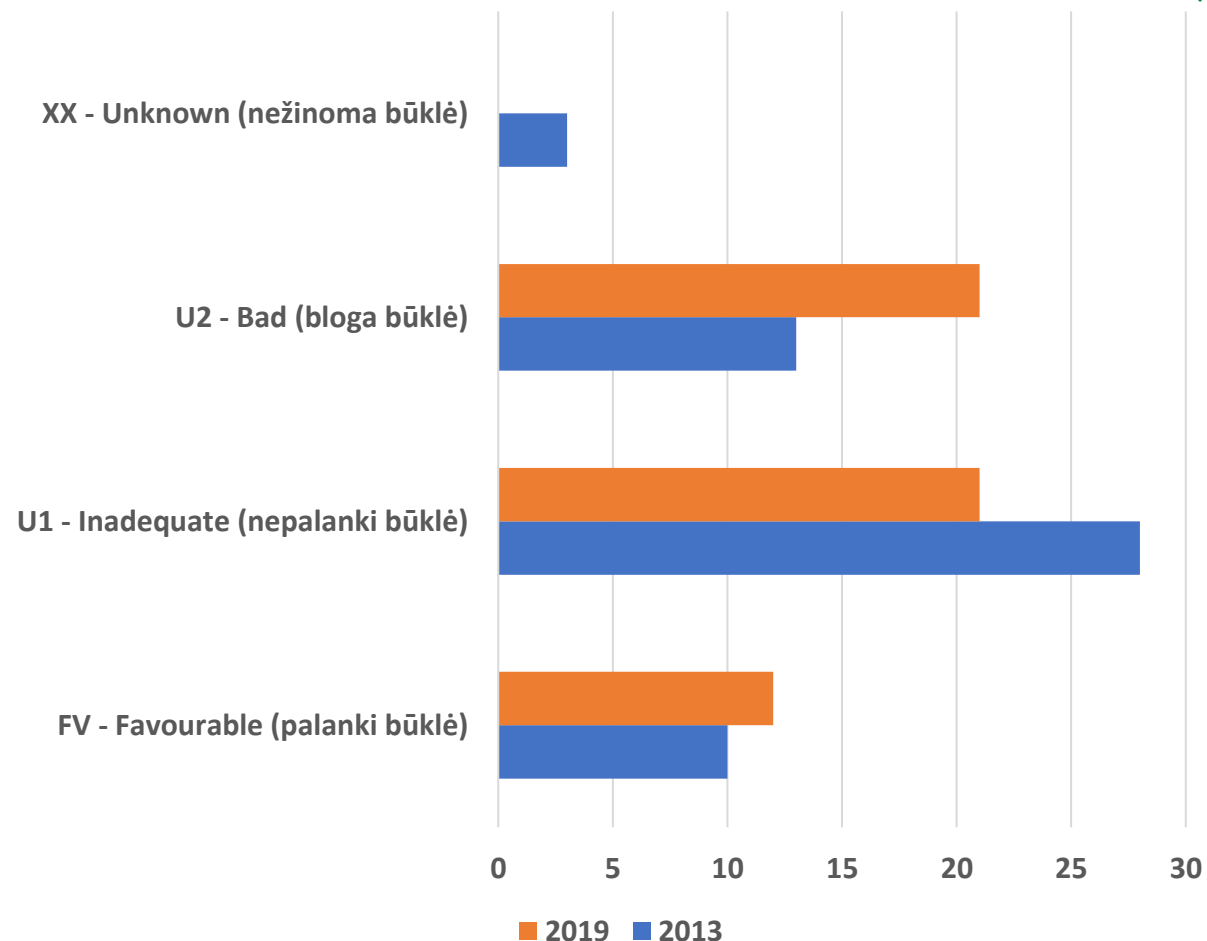

Kas 6 metai Europos sąjungos šalis narė Europos Komisijai teikia ataskaitą apie Buveinių ir Paukščių direktyvų įgyvendinimą šalyje.

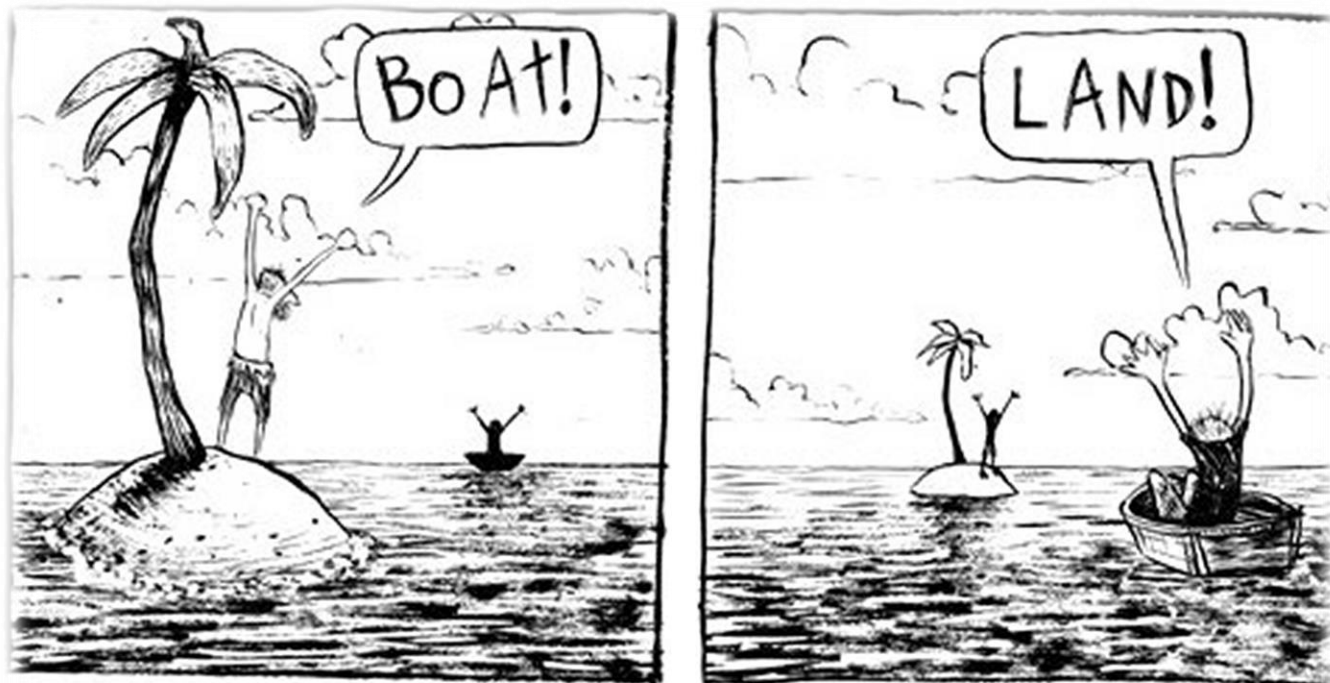
2013-2018 metų laikotarpio situacija Lietuvoje rodo, kad blogos būklės yra:

- **38,88 % buveinių** (viso yra 54 buveinių tipai)
- **12,87 % rūšių** (viso yra 101 randama rūšis)
- **27,73 % paukščių** (viso yra 256 stebimos paukščių rūšys)

Detalias ataskaitas galite rasti www.vstt.lrv.lt

KAIP MES SUPRANTAME APLINKOSAUGĄ?

Perspective...

KODĖL? Ribotas supratimas. Asmeninių interesų prioritetas. Informacijos stoka

(-)

1. TERITORIJOS, KUR NEGALIMA GYVENTI
2. VALSTYBINIS TERORAS
3. MOKSLININKŲ IŠSIGALVOJIMAS
4. NAUDA SUINTERESUOTAI GRUPEI

(+)

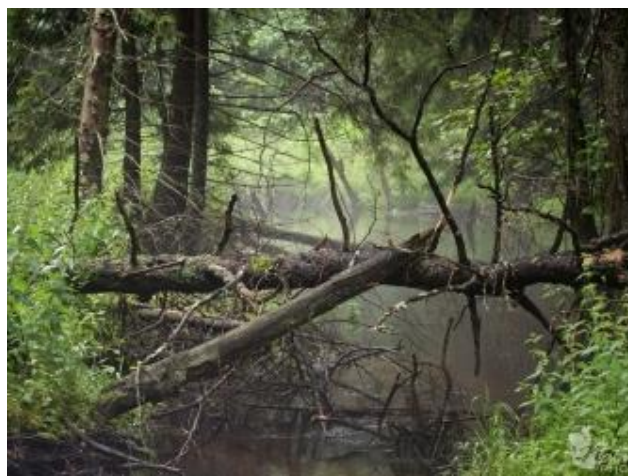
1. NACIONALINIS TURTAS
2. VIEŠASIS INTERESAS
3. BRANDŽIOS VALSTYBĖS POŽYMIS
4. EKOLOGINĖS SĄMONĖS RAIŠKA
5. NAUDA ATEITIES KARTOMS

Vienas iš būdų išsaugoti natūralias
(pusiau natūralias) gamtines
ekosistemas

SAUGOMŲ TERITORIJŲ TINKLO PLĖTRA IR JŲ PRIEŽIŪROS GERINIMAS

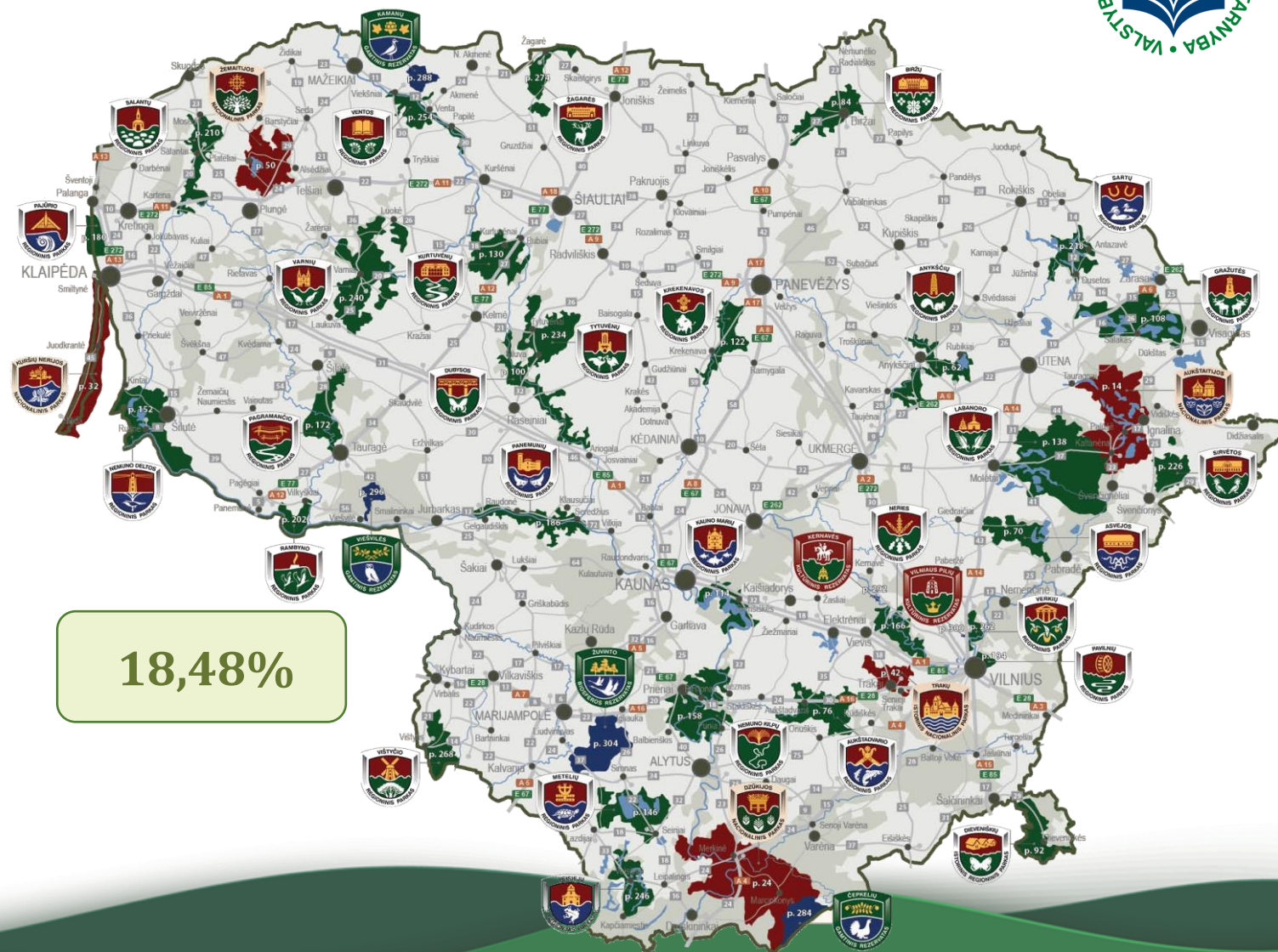
Saugoma teritorija - aiškiai apibrėžta geografinė erdvė, pripažinta, skirta ir valdoma per teisineis ar kitas veiksmingas priemones, siekiant ilgalaikio gamtos išsaugojimo su susijusiomis ekosistemų funkcijomis ir kultūrinėmis vertybėmis.

(IUCN saugomų teritorijų apibrėžimas (Dudley, 2013))

KODĖL STEIGIAME SAUGOMAS TERITORIJAS?

1. išsaugoti ne tik ir kultūros paveldo vertybes, kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, bet ir kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, genetinį fondą;
2. atkurti gamtos išteklius;
3. sudaryti sąlygas pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams;
4. propaguoti gamtos ir kultūros paveldo vertybių apsaugą.

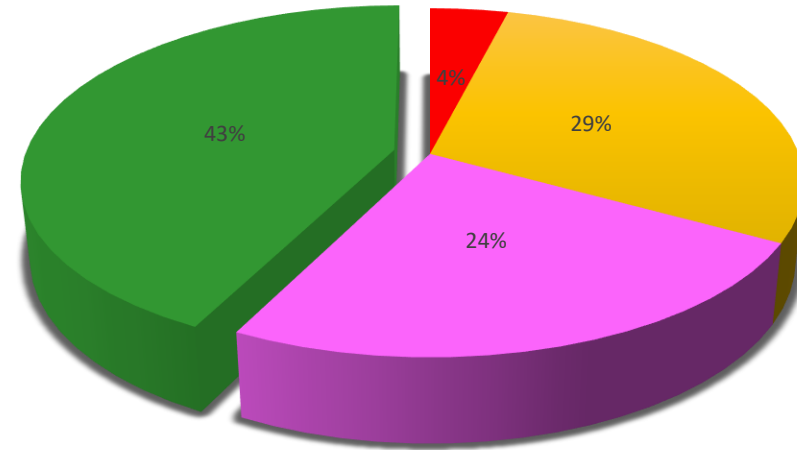
informacija apie saugomas teritorijas pasiekama www.stvk.lt

DAŽNIAUSIAI KYLANTYS KONFLIKTAI. ŪKINĖ VEIKLA MIŠKUOSE

- **BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS PRARADIMAS.** Saugomos teritorijos dažnai būna namai retoms ir nykstančioms rūšims, kurios priklauso nuo specifinių miško ekosistemų.
- **MIŠKŲ FRAGMENTACIJA** dėl kirtimų sumažina teritorijos ekologinį vientisumą, riboja gyvosios gamtos judėjimą
- **EKOSISTEMINIŲ PASLAUGŲ PRARADIMAS.** Miškai teikia daugelį ekosisteminių paslaugų – reguliuoja vandens režimus, apsaugo nuo dirvožemio erozijos ir sugeria anglies dioksidą.
- **ESTETINĖS IR REKREACINĖS VERTĖS MAŽĖJIMAS** saugomos teritorijos dažnai yra vietos, kurias žmonės lanko dėl jų gamtos grožio ir poilsio galimybių.

Aukštaitijos nacionalinis parkas, 2019

31 % MIŠKŲ PLOTO LIETUVOJE YRA SAUGOMOSE TERITORIJOSE

MIŠKŲ GRUPĖS SAUGOMOSE TERITORIJOSE:

I grupė (rezervatų miškai) 4%. Kad pasiekti EK Biologinės įvairovės išsaugojimo strategijos tikslus, reiktų pasiekti apie 68 000 ha.

II grupė (draustinių miškai) 29%. Dalis turėtų tapti I grupės miškais – apie 42 000 ha.

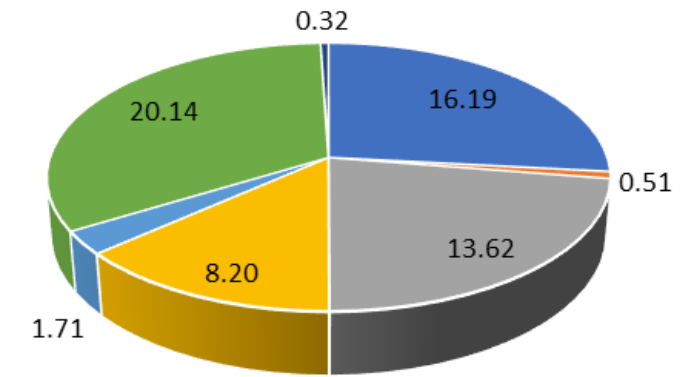
III grupė – 179 437 ha (24%)

IV grupė (ūkiniai miškai) – 290 050 ha (43%).

EB svarbos miškų buveinių plotai išpirktuose miškuose (ha)

- '9010' *Vakarų taiga
- 9050' Žolių turtingi eglynai
- 9080' *Pelkėti lapuočių miškai
- 9160' Skroblynai
- 9180' *Griovų ir šlaitų miškai
- 91D0' *Pelkiniai miškai

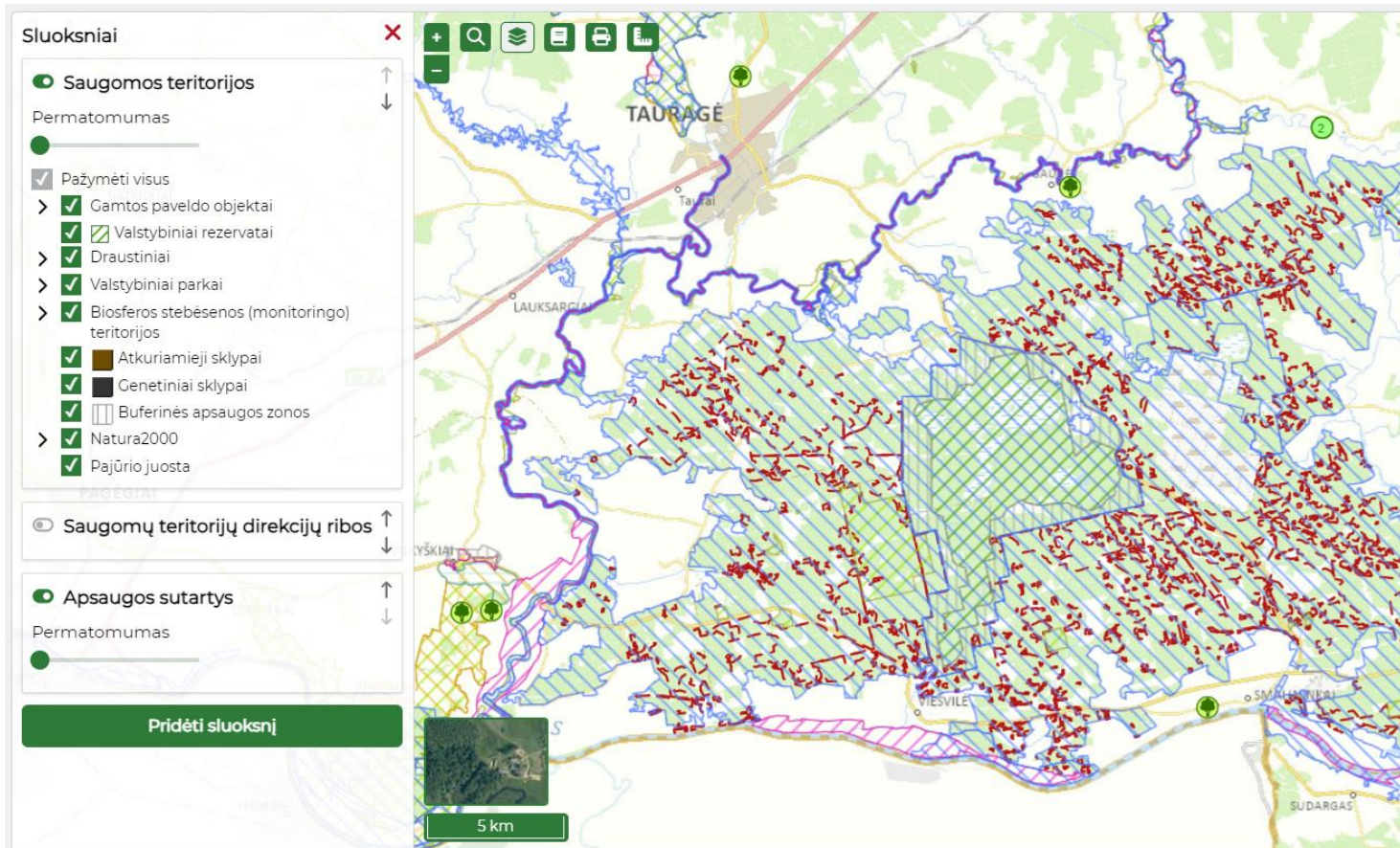
2023 M. IŠPIRKTA **207, 52 HA** (16 MIŠKO SKLYPŲ)

2024 M. IŠPIRKTI **68,94 HA** (10 MIŠKO SKLYPŲ). *Priemonė tęsiama.*

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba įgyvendina 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos pažangos priemonę „Išsaugoti biologinę įvairovę“.

Priemonės tikslas – išsaugoti gamtiniu požiūriu vertingus miškus išperkant juos iš privačių savininkų ar sudarant su privačių miškų savininkais apsaugos sutartis. [Daugiau informacijos.](#)

APSAUGOS SUTARTYS pasirašomos siekiant apsaugoti buveinių ir paukščių apsaugai svarbias teritorijas, kurios nepatenka į nacionalines saugomas teritorijas ar kitais teisės aktais nėra pakankamai apsaugotos, kad vykdant ūkinę veiklą valstybiniuose miškuose nebūtų pažeistos vertybės.

✓ Pasirašyta 15 apsaugos sutarčių su VĮ VMU dėl Natura 2000 teritorijų apsaugos.

GAMTOTVARKOS PLANAI. Siekiant išsaugoti retas, nykstančias rūšis, jų buveines, atkurti ekologinį balansą, įgyvendinti priemones skirtas kovoti su klimato kaitos padariniais yra rengiami ir įgyvendinami gamtotvarkos planai.

MEDŽIAIS APAUGUSIŲ GANYKLŲ ATKŪRIMAS

MEDŽIAIS APAUGUSIOS GANYKLOS LIETUVOJE YRA VISIŠKA RETENYBĖ – JOS SUDARO VOS 0,1 PROC. NUO VISŲ LIETUVOJE KARTOGRAFUOTŲ EUROPOS BENDRIJOS SVARBOS GAMTINIŲ BUVEINIŲ.

Šios buveinės Lietuvoje susiformavo ilgą laiką ganant gyvulius plačialapių ir mišriuose miškuose arba po miško lydymo. XX a. pradžioje intensyvėjant žemės ir miškų ūkiui, dauguma tokių buveinių arba užaugo mišku, arba buvo paverstos į atviras žemės ūkio naudmenas.

Įgyvendinant LIFE integruotą projektą [NATURALIT](#) Lietuvoje buveinė 9070 Medžiais apaugusios ganyklos atkuriamos Aukštaitijos nacionaliniame parke, Ginučių ąžuolyne.

Po 46 metų Ginučių ąžuolyne vėl gavosi karvės!

NATURALIT

DAŽNIAUSIAI KYLANTYS KONFLIKTAI. HIDROENERGETIKA

Hydroenergija yra laikoma švaria energijos rūšimi, tačiau hidroelektrinių statyba dažnai naikina upių ekosistemas. Dėl užtventkų upių keičiasi natūralūs hidrologiniai ciklai, sumažėja biologinė įvairovė, o žuvų migracija tampa sudėtinga.

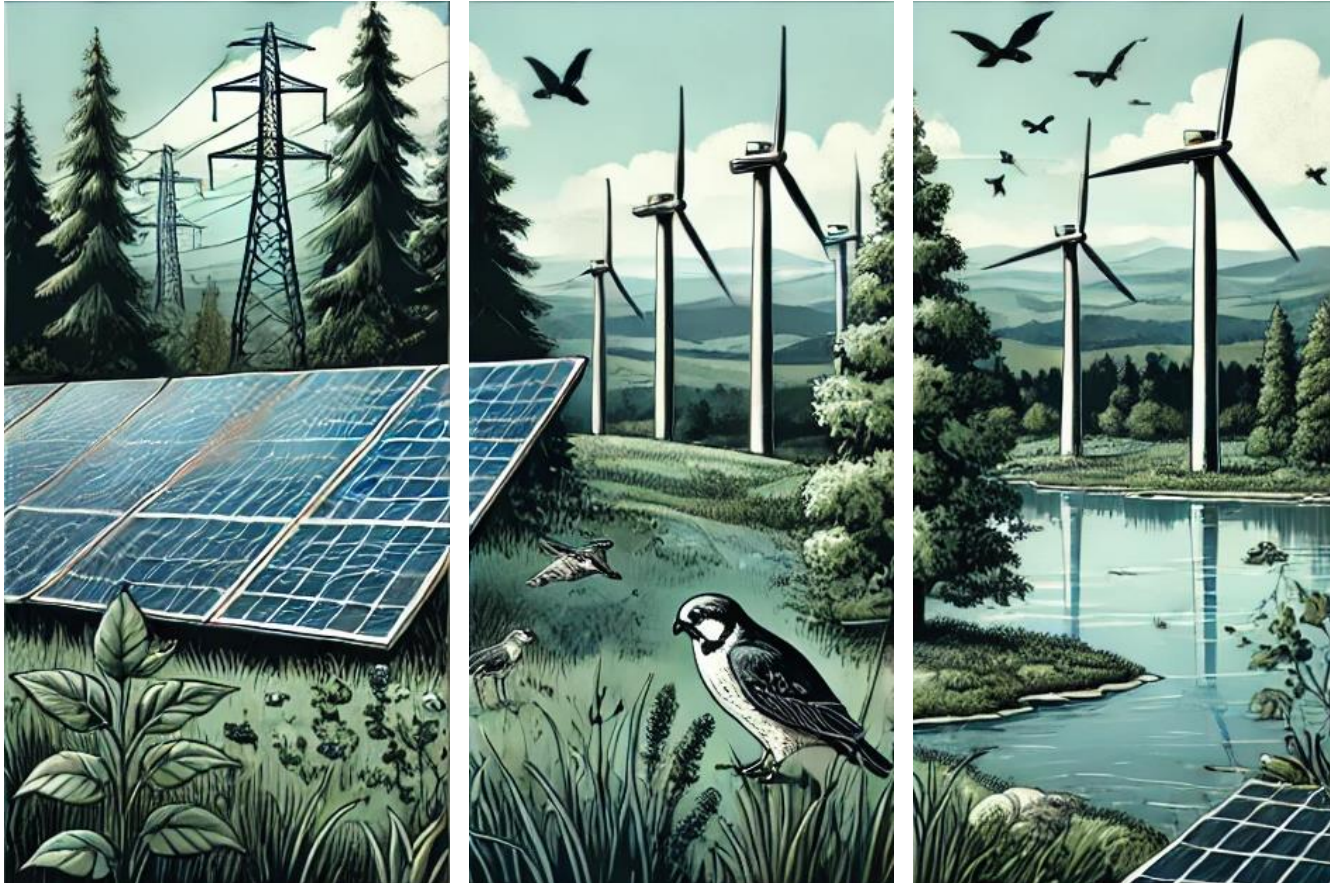
SPRENDIMO BŪDAI: pavojų keliančių įrenginių griovimas

Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos Salantų regioninio parko grupės įgyvendintas projektas „Žuvų migracijos kliūčių pašalinimas ties Salantų miesto užtvanka ir vandens telkinio būklės gerinimas siekiant atkurti Salanto upės vagą“ tarp penkių organizacijos „Dam Removal Europe“ konkurso nominantų iš visos Europos ir vienas geriausių projektų „Natura 2000“ apdovanojimuose

DAŽNIAUSIAI KYLANTYS KONFLIKTAI.

ATSINAUJINANČIŲ ENERGIJOS IŠTEKLIŲ VYSTYMAS

- **Žemės naudojimas ir natūralių buveinių praradimas**
Saulės ir vėjo elektrinėms reikia didelių žemės plotų, dėl ko atsiranda natūralių (pusiau natūralių) plotų konversija į urbanizuotas teritorijas.
- **Paukščių ir šikšnosparnių mirtingumas**
Didelių vėjo jėgainių mentės gali smarkiai paveikti šiuos gyvūnus, ypač migruojančių paukščių takus. Visoje Europoje šis klausimas kelia susirūpinimą, nes daugelis vėjo jėgainių statomos vietose, kurios kerta paukščių migracijos kelius.
- **Kraštovaizdžio ir estetinės vertės pokytis**
ypač aktualu vietovėse, kuriose vyrauja natūralūs ir kultūriniai kraštovaizdžiai, kurie turi didelę reikšmę turizmui ir vietos gyventojams.

- ARE YOU PLANNING TO FIGHT THE WINDMILLS FOR A LONG TIME?

- ❑ DETALI TERITORIJŲ ANALIZĖ
- ❑ TARPDISCIPLININIS PLANAVIMAS
- ❑ BUVUSIŲ PRAMONINIŲ TERITORIJŲ ANTRINIS PANAUDOJIMAS
- ❑ NAUJŲ TECHNOLOGIJŲ DIEGIMAS
- ❑ KOMPENSACIJOS UŽ BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS PRARADIMĄ
- ❑ NUOLATINIS MONITORINGAS
- ❑ ADAPTACINIAI SPRENDIMAI

BENDRI SPRENDIMAI ABIEJŲ SRIČIŲ NAUDAI

HOLISTINIS PLANAVIMAS: visuomet atsižvelgti tiek į klimato, tiek į aplinkosaugos aspektus.

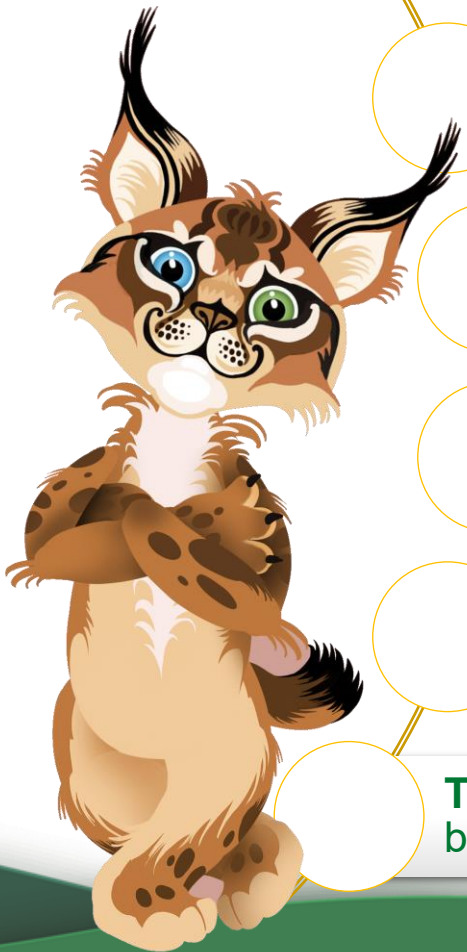
MOKSLINIŲ TYRIMŲ SKATINIMAS: reikia daugiau duomenų, kaip šie du tikslai veikia vienas kitą ir kaip galima rasti kompromisus.

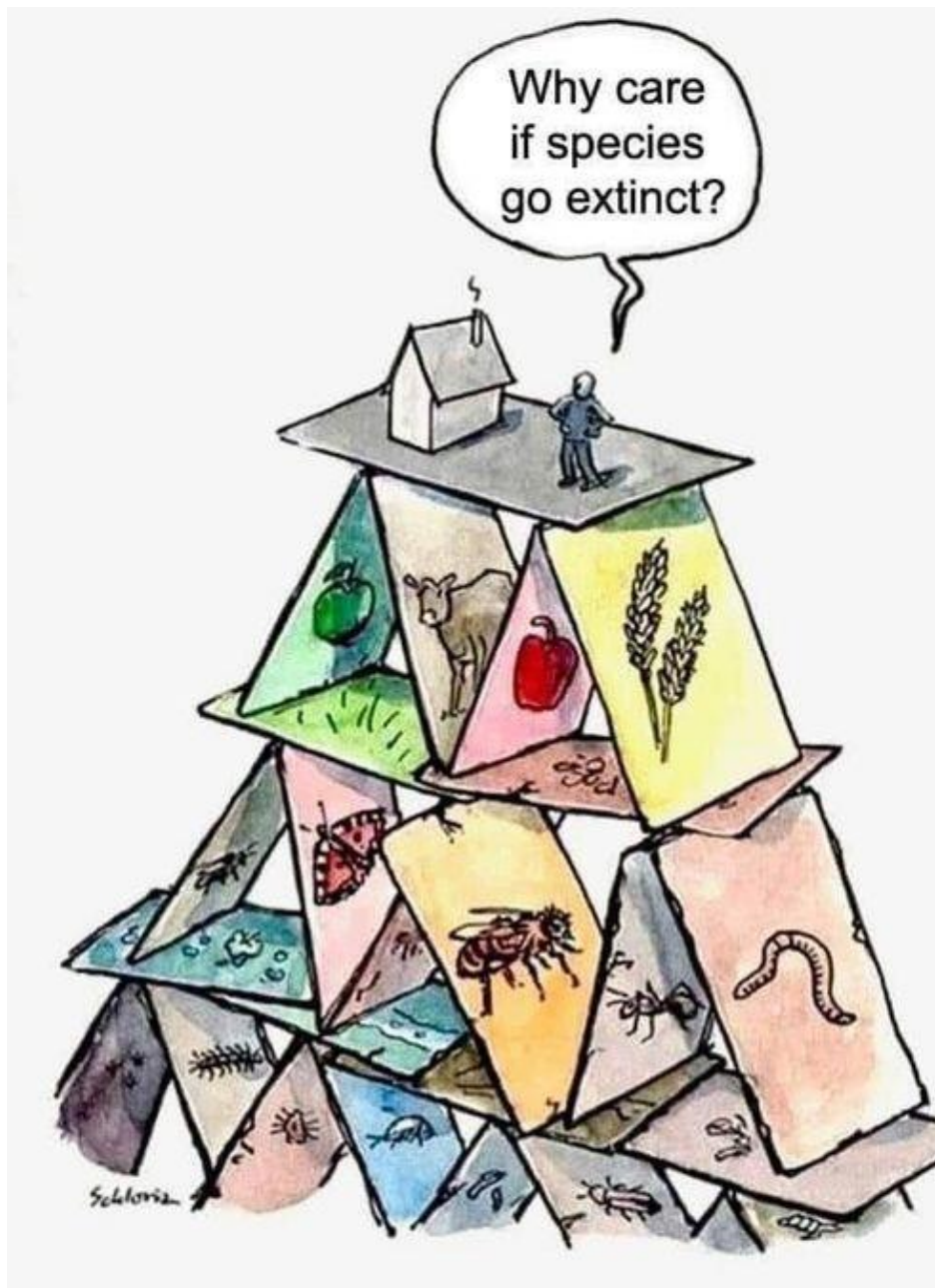
GAMTA GRĮSTI SPRENDIMAI (angl. *Nature based solutions*) – miškų atkūrimas, pelkių apsauga ir atkūrimas kartu mažina CO2 emisijas ir saugo biologinę įvairovę.

DARNŪS MIESTAI: žaliosios zonos miestuose ne tik mažina CO2, bet ir gerina oro kokybę, didina biologinę įvairovę.

VISUOMENĖS SĄMONINGUMO DIDINIMAS: visuomenė turi suprasti tiek klimato kaitos, tiek ekosistemų svarbą, kad būtų priimami atsakingi sprendimai.

TECHNOLOGIJŲ DIEGIMO ATSARGUMAS: sprendimai, tokie kaip saulės ar vėjo parkai, turi būti diegiami iš anksto vertinant jų poveikį ekosistemoms.

„Viskas, kas dieviška ir šventiška, šiandienos pasaulyje yra prarasta. Pasaulis tapo visa apimančiu prekybos centru. Pasaulis dūsta nuo daiktų. Atrodo, kad turime visko. **Tačiau mums trūksta esminio dalyko - pasaulio.** Pasaulis tapo bebalsis ir bekalbis, ir net begarsis. Komunikacijos triukšmas užgožia tylą. **Daiktai užgožia dangų ir žemę.** Šis prekių pasaulis netinkamas gyventi. Jis prarado bet kokį ryšį su dieviškumu, šventumu, paslaptimi, begalybe, aukštybe, didingumu.“

korėjiečių kilmės filosofo Byung-Chul Han knygos ištrauka "Nuovargio visuomenė"

Dzūkijos nacionalinis parkas, Ūlos upės vingiai
Nuotr. Marius Semaška

Klimato
Kaitos
Grupė

Vilniaus
universitetas

Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

Šiaurės ministrų tarybos
biuras Lietuvoje

Konferencija "KLIMATOSAUGOS BRIAUNOS"

2024 m. spalio 25 d. | Vilniaus universitetas

IŠTRŪKIME IŠ ŠIO PREKYBOS CENTRO

dr. Agnė Jasinavičiūtė
Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba
prie Aplinkos ministerijos
www.vstt.lrv.lt | www.saugoma.lt

